

Datum van inontvangstneming : 29/10/2013

Zaak C-516/13

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

27 september 2013

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

11 april 2013

Verzoekende partijen:

Dimensione Direct Sales srl

Michele Labianca

Verwerende partij:

Knoll International Spa

BUNDESGERICHTSHOF

BESCHIKKING

In de zaak

1. Dimensione Direct Sales s.r.l., (omissis) Bologna, Italië,

2. Michele Labianca, (omissis) Bologna, Italië,

verweerders en verzoekers tot Revision,

(omissis)

tegen

Knoll International S.p.A., (omissis) Milaan, Italië,

verzoekster en verweerster in Revision,

- (omissis) **[Or. 2]**

De eerste Zivilsenat (Burgerlijke kamer) van het Bundesgerichtshof heeft ter terechtzitting van 11 april 2013 (omissis)

de volgende beslissing gegeven:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
- II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om uitlegging van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB L 167, blz. 10). Daartoe wordt het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:
  1. Omvat het distributierecht bedoeld in artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG het recht om het origineel of kopieën van het werk aan het publiek te koop aan te bieden?

Indien de eerste vraag bevestigend moet worden beantwoord:

2. Omvat het recht om het origineel of kopieën van het werk aan het publiek te koop aan te bieden niet enkel voorstellen van overeenkomst, maar ook reclame?
3. Wordt het distributierecht ook geschonden wanneer op grond van het aanbod geen aankoop van het origineel of van kopieën van het werk tot stand komt? **[Or. 3]**

Motivering:

- 1 Verzoekster, een naamloze vennootschap naar Italiaans recht, behoort tot de groep Knoll, die hoogwaardige meubels produceert en wereldwijd verkoopt. De in Pennsylvania/USA gevestigde Knoll, Inc. is de moedermaatschappij van de groep Knoll. Eerste verwerende partij, een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid naar Italiaans recht, verkoopt in heel Europa designmeubelen via rechtstreekse verkoop. Tweede verwerende partij is de directeur van eerste verwerende partij.
- 2 Zowel verzoekster als eerste verwerende partij verkopen meubelen naar ontwerp van Marcel Breuer (fauteuil „Wassily”, tafel „Laccio”) en Ludwig Mies van der Rohe (fauteuil, voetenbank, chaise longue en tafel „Barcelona”, stoelen „Brno” en „Praag” alsook een „Freischwinger”-fauteuil).
- 3 Eerst verwerende partij maakt op haar internetsite „www.dimensione-bauhaus.com” reclame voor de aankoop van haar meubelen. De internetsite is ook

in het Duits beschikbaar. Daarnaast maakte eerste verwerende partij in de jaren 2005 en 2006 in Duitsland regelmatig reclame voor haar aanbiedingen in verschillende dagbladen en tijdschriften, alsook in een reclamefolder met de vermelding:

„U koopt uw meubelen al in Italië, maar betaalt pas bij afhalen of levering door een expeditiebedrijf dat de betaling mag ontvangen (stellen wij op aanvraag ter beschikking).”

- 4 Verzoekster heeft – voor zover van belang voor de procedure in „Revision” – in de eerste plaats auteursrechtelijke vorderingen, en subsidiair mededingingsrechtelijke vorderingen doen gelden.
- 5 Bij de auteursrechtelijke vorderingen heeft verzoekster aangevoerd dat de betrokken meubelen als werken van toegepaste kunst auteursrechtelijk **[Or. 4]** zijn beschermd. Zij is houdster van de exclusieve auteursrechtelijke gebruiksrechten op de door Marcel Breuer ontworpen meubels. Knoll, Inc. is houdster van de exclusieve gebruiksrechten op de door Mies van der Rohe ontworpen meubels en heeft verzoekster ertoe gemachtigd auteursrechtelijke aanspraken te doen gelden. Eerste verwerende partij schendt met haar in Duitsland gepubliceerde reclame het recht dat verzoekster en haar moedermaatschappij op grond van § 17, lid 1, eerste geval, van het Urheberrechtsgesetz (wet op het auteursrecht; hierna: „UrhG”) hebben om het origineel of kopieën van het werk aan het publiek aan te bieden.
- 6 Verzoekster heeft op grond van auteursrechtelijke aanspraken gevorderd om verweerders te verbieden om in Duitsland meubels aan te bieden die niet van verzoekster of Knoll, Inc. afkomstig zijn en overeenstemmen met de in het verzoekschrift weergegeven en door Marcel Breuer (fauteuil „Wassily”, tafel „Laccio”) en Ludwig Mies van der Rohe (fauteuil, voetenbank, chaise longue en tafel „Barcelona”, stoelen „Brno” en „Praag” alsook een „Freischwinger”-fauteuil) ontworpen meubels. Voorts heeft zij gevorderd dat verweerders informatie zouden verstrekken, dat verweerders’ schadevergoedingsplicht zou worden vastgesteld dat en dat de uitspraak zou worden bekendgemaakt.
- 7 Het Landgericht heeft de vordering toegewezen (omissis). Verweerders hebben tevergeefs hoger beroep tegen deze beslissing ingesteld. Met het door de Senat ontvankelijk verklaarde beroep in „Revision”, waarvan verzoekster om afwijzing verzoekt, maken verweerders hun verzoek tot afwijzing van de vordering verder geldend.
- 8 II. Of het beroep in „Revision” slaagt, hangt af van de uitlegging van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB L 167, blz. 10; hierna: „richtlijn 2001/29”). Teneinde op dit beroep in „Revision” te kunnen beslissen, moet de behandeling van de zaak dus worden geschorst en dient

het Hof van Justitie van de Europese Unie te worden verzocht om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267, eerste alinea, sub b, en derde alinea, VWEU.

- 9 1. De appelrechter heeft geoordeeld dat de door verzoekster aangevoerde vorderingen gegrond zijn omdat de betrokken meubelontwerpen van Marcel Breuer en Mies van der Rohe in Duitsland als werken van toegepaste kunst in de zin van § 2, leden 1, sub 4, en 2, UrhG auteursrechtelijk zijn beschermd en verweerd door de reclame voor de meubelen in Duitse gedrukte media, huis-aan-huizendingen en op het internet inbreuk hebben gemaakt op het aan verzoekster en Knoll, Inc toekomende distributierecht in de vorm van het openbaar aanbieden in de zin van § 17, lid 1, eerste geval, UrhG.
- 10 2. Het distributierecht in de zin van § 17, lid 1, UrhG is het recht om het origineel of kopieën van het werk aan te bieden aan het publiek of in de handel te brengen. Aangezien het bij het distributierecht gaat om recht dat overeenkomstig artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij is geharmoniseerd, moet § 17 UrhG richtlijnconform worden uitgelegd. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit dat het bepaalde in artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 betreffende het distributierecht niet alleen resulteert in een minimale bescherming, die de lidstaten bij de bepaling van hun beschermingsniveau moeten waarborgen, maar een verplichte regeling van het distributierecht, ook in de zin van een maximale bescherming, vormt (omissis).
- 11 3. Overeenkomstig artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 voorzien de lidstaten ten behoeve van auteurs in het uitsluitende recht, elke vorm van distributie **[Or. 6]** onder het publiek van het origineel van hun werken of kopieën daarvan, door verkoop of anderszins, toe te staan of te verbieden. Het geschil werpt drie vragen over de uitlegging van deze bepaling op: om te beginnen rijst de vraag of het distributierecht van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29, het recht omvat om het origineel of kopieën van het werk aan het publiek te koop aan te bieden. Indien deze vraag bevestigend moet worden beantwoord, rijzen twee bijkomende vragen, namelijk de vraag of het recht om het origineel of kopieën van het werk aan het publiek te koop aan te bieden, niet enkel voorstellen van overeenkomst, maar ook reclame omvat, en voorts de vraag of het distributierecht ook wordt geschonden wanneer op grond van het aanbod geen aankoop van het origineel of van kopieën van het werk tot stand komt. Het antwoord op deze vragen lijkt, ook wanneer rekening wordt gehouden met de rechtspraak van het Hof van Justitie, niet voldoende duidelijk.
- 12 a) Het Hof van Justitie heeft bij arrest van 17 april 2008 [Peek & Cloppenburg/Cassina, C-[456]/06, Jurispr. blz. I-2731 (omissis)] ontkennend geantwoord op de hem door de Senat gestelde prejudiciële vraag of van distributie sprake is wanneer het publiek enkel het gebruik van reproducties van auteursrechtelijk beschermde werken ter beschikking wordt gesteld of reproducties publiek worden tentoongesteld. Het heeft geoordeeld dat van

distributie onder het publiek van het origineel van een werk of een kopie daarvan, anderszins dan door verkoop, in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29, uitsluitend sprake is wanneer er een eigendomsoverdracht van deze zaak plaatsvindt en dat bijgevolg noch de situatie waarin het publiek de mogelijkheid is geboden om reproducties van een auteursrechtelijk beschermd werk te gebruiken, noch de tentoonstelling ten behoeve van het publiek van deze reproducties zonder dat de mogelijkheid wordt geboden om deze te gebruiken [Or. 7], een dergelijke vorm van distributie kan vormen. [arrest Hof, Peek & Cloppenburg/Cassina, (omissis) punt 41].

- 13 Dit arrest van het Hof staat volgens de Senat niet in de weg aan de opvatting dat het distributierecht van de auteur het verkoopaanbod aan het publiek van het origineel of kopieën van het werk omvat. Voor distributie door verkoop in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 is stellig – per definitie –, evenzo als voor distributie anderszins in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29, een eigendomsoverdracht vereist. Uit de uiteenzetting van het Hof kan evenwel niet worden geconcludeerd dat het distributierecht bedoeld in artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 geen handelingen ter voorbereiding van een eigendomsoverdracht omvat. Onder het begrip distributie onder het publiek van het origineel of kopieën van een werk, anderszins dan door verkoop, in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29, vallen inderdaad uitsluitend handelingen die een eigendomsoverdracht van deze zaak impliceren [arrest Hof, Peek & Cloppenburg/Cassina, (omissis) punt 36]. Het verkoopaanbod van het origineel of kopieën van een werk impliceert evenwel een eigendomsoverdracht van deze zaak voor zover het – anders dan het ter beschikking stellen van het gebruik of het tentoonstellen van reproducties zonder de bedoeling om de eigendom over te dragen – een eigendomsoverdracht beoogt.
- 14 b) Het Hof van Justitie heeft bij arrest van 21 juni 2012 [Donner, C-5/11, (omissis)] de hem door de eerste Strafsenat (strafkamer) van het Bundesgerichtshof (omissis) gestelde prejudiciële vraag, of in omstandigheden als in het hoofdgeding sprake is van „distributie onder het publiek” op het nationale grondgebied, in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29, aldus beantwoord dat een handelaar die zijn reclame richt op leden van het publiek in een bepaalde lidstaat en voor hen een specifieke wijze van levering en betaling creëert of beschikbaar stelt, of dit aan een derde toestaat, zodat deze leden van het publiek kopieën van in die lidstaat auteursrechtelijk beschermde werken kunnen laten leveren, in de lidstaat waar de levering plaatsvindt „distributie onder het publiek” in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 verricht.
- 15 Ter motivering heeft het Hof van Justitie onder meer uiteengezet dat distributie onder het publiek bestaat uit een reeks handelingen die „in ieder geval” gaat van de sluiting van een verkoopovereenkomst tot de uitvoering ervan door levering aan een lid van het publiek [arrest Donner, (omissis) punt 26]. De advocaat-generaal heeft in zijn conclusie het standpunt ingenomen dat het uitsluitende distributierecht van de auteur wel het verkoopaanbod, maar niet de reclame omvat

[cf. conclusie van advocaat-generaal Jääskinen van 29 maart 2012, (omissis) punt 54]. Gelet op deze overwegingen van het Hof en de advocaat-generaal valt te betwijfelen of distributie onder het publiek in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 ook het aanbieden van kopieën van een werk omvat en of – in voorkomend geval – het aldus aanbieden niet enkel voorstellen van overeenkomst, maar ook reclame omvat, en het distributierecht ook is geschonden wanneer op grond van het aanbod geen aankoop van kopieën tot stand komt.

- 16 c) Volgens de Senat moeten deze vragen bevestigend worden beantwoord. (omissis).
- 17 aa) Bij de uitlegging van een Unierechtelijke bepaling moet niet alleen rekening worden gehouden met de bewoordingen ervan, maar ook met de context en de doelstellingen van de regeling [cf. arresten Hof van **[Or. 9]** 19 september 2000, Duitsland/Commissie, C-156/98, Jurispr. blz. I-6857 (omissis), punt 50; 7 december 2006, SGAE/Rafael, C-306/05, Jurispr. blz. I-1519 (omissis), punt 34; 30 juni 2011, VEWA/België, C-271/10, [Jurispr. blz. I-5815] (omissis), punt 25 en aldaar aangehaalde rechtspraak]. Uit punt 4 van de considerans van richtlijn 2001/29 blijkt dat de richtlijn een hoog niveau van bescherming van de intellectuele eigendom moet waarborgen. Ook in punt 9 van de considerans wordt benadrukt dat bij een harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten steeds van een hoog beschermingsniveau moet worden uitgegaan, omdat die rechten van wezenlijk belang zijn voor scheppend werk. Volgens punt 11 van de considerans is een strikt, doelmatig systeem tot bescherming van de auteursrechten en naburige rechten een van de voornaamste instrumenten om ervoor te zorgen dat de Europese culturele creativiteit en productie over de nodige middelen beschikken en om de scheppend en uitvoerend kunstenaars in staat te stellen hun autonomie en waardigheid te bewaren. In punt [10] van de considerans wordt verder erop gewezen dat een adequate bescherming van de scheppend en uitvoerend kunstenaars enkel is gewaarborgd wanneer zij ook een passende beloning voor het gebruik van hun werk ontvangen.
- 18 bb) Om deze doelstellingen van de richtlijn – het waarborgen van een hoge bescherming en een passende beloning – te verwezenlijken, kan het in ieder geval noodzakelijk zijn om het omvattende begrip distributie onder het publiek „door verkoop of anderszins” van artikel 4, lid 1, aldus uit te leggen dat dit begrip ook ziet op het te koop aanbieden van kopieën (omissis). **[Or. 10]**
- 19 cc) Deze doelstellingen van de richtlijn kunnen bovendien echter ook een uitlegging vereisen, volgens welke er niet pas sprake is van „aanbieden” wanneer voorstellen van overeenkomst worden gedaan, maar reeds wanneer reclame wordt gemaakt, en het aanbieden ook schending van het distributierecht oplevert wanneer op grond van het aanbod geen verkoop van het origineel of kopieën van het werk tot stand komt.

- 20 (1) Het aanbieden moet in economische zin worden opgevat en valt niet samen met het juridische begrip „voorstel van overeenkomst”. Bijgevolg is reeds reclame, waarmee wordt opgeroepen om kopieën van een werk te kopen, een aanbod aan het publiek, dat valt onder het distributierecht in de zin van artikel 4, lid 1, van richtlijn 2001/29 (omissis).
- 21 (2) Een verbod op het aanbieden kan de reeds van het aanbod zelf uitgaande bedreiging voor de economische kansen van de houder van het recht tegengaan (omissis). Bijgevolg gaat het voor distributie in de vorm van het aanbieden niet erom of op grond van het aanbod een aankoop van het origineel of van kopieën van het werk tot stand komt (omissis) **[Or. 11]** (omissis).
- (omissis)